

Posudek vedoucí diplomové práce

Bc. Marie Čtvrtníková, "Krásné piety" krásného slohu, Praha 2017

Diplomová práce se zabývá složitým, v odborné literatuře nejednoznačně hodnoceným fenoménem piet krásného slohu. Diplomantka ho pojímá chvályhodně pomocí různých metodických přístupů. V úvodu se snaží vymezit samotné téma piety v období poslední čtvrtiny 14. století, formálně omezené na krásný sloh. Následně přistupuje k analýze literárních zdrojů piety a šířeji k ikonografii a typologii piety ve středověkém umění. Samostatnou kapitolu tvoří ikonologická analýza významu gest piet ve sledovaném období krásného slohu. Následuje stručný úvod k problematice krásného slohu a k dotýčným uměleckohistorickým teoriím. Samotným těžištěm práce je následné monografické představení sedmi autorkou vybraných krásnoslohých piet. U každého exempláře je provedena revize dosavadní literatury, analýza formy a komparace v rámci souvisejícího památkového fondu, z níž vyplývá autorčin samostatný názor na časové zařazení a stanovení (hypotetické) provenience.

Práce dokládá autorčin dlouhodobý zájem o toto komplikované a velice obtížné téma, ve kterém prokazuje velmi dobrou orientaci. První část vhodně sumarizuje typologii piety a její pravděpodobný původ v literárních a obrazových pramenech. Literární zdroje námětu doplňuje ohledem na jeho předpokládané funkce (viz ne zcela vyčerpávající komentář k problematice Andachtsbildu). Analýza literárních textů vztahovaných ke krásným pietám ovšem není zcela ukončená a spíše otevírá problematiku směrem k další interpretaci v rámci interdisciplinárního studia s literárními historiky, což samozřejmě přesahuje rozsah a možnosti diplomové práce. Ocenění si zaslouží samostatná a inovativní ikonologická interpretace gest piet, inspirovaná prací M. Baxandalla (k tématu Zvěstování v italském 15. století). I když jsou závěry této kapitoly značně diskutabilní (přímé prameny pro toto čtení chybějí), autorka prokazuje schopnost logické a metodicky složitě argumentace a je velmi dobře, že k takovéto odvážné interpretaci přistoupila.

V kapitole uvádějící do problematiky krásného slohu Čtvrtníková sumarizuje pouze vybrané názory na složitou problematiku. Výběr koncepcí vychází z její vlastní úvahy o důležitosti textů. Pro diskuzi o původu, vzniku a proměnách tématu krásné piety je bezesporu klíčový badatelský spor Grossmann/Kutal, který je v textu diplomové práce až příliš zjednodušen a ani v kapitole věnované badatelským teoriím mu není věnována přiměřená pozornost. Zejména Kutalovu konceptu dvojice řad krásných piet, jeho genezi a proměnám by bylo vhodné věnovat více pozornosti (i proto, že v následných monografických kapitolách s jeho závěry autorka pracuje). V konceptech krásného slohu a zejména piet by bylo vhodné důkladněji rozebrat Legnerův katalog z roku 1978 a přístupy badatelů, kteří do něj přispěli. Stejně tak by bylo vhodné komentovat názorovou proměnu rakouského dějepisu umění v pracích L. Schultese. Zásadní příspěvky Jaromíra Homolky či Manfreda Kollera z roku 1991 (symposium Graz) též není možné zcela vynechat. Vklad dosavadních teorií do současného uvažování o problematice a chronologii krásného slohu a piet zejména není proto úplně dostatečně reflektován a doceněn. Navíc s v partii úvodu ke krásnému slohu se autorka zřetelně inspiroje zejména textem Jana Klípy o konceptech krásného slohu (Klípa 2006), který je ovšem zaměřen na malířství a speciální problematiku sochařství tak přirozeně zpracovává pouze částečně.

Monografická zpracování vybraných příkladů krásnoslohých piet uvozuje autorka krátkým zdůvodněním klíče výběru. Mezi představenými díly se tak objevují díla dochovaná i nedochovaná, studovaná v kontextu širší střední Evropy (vždy po jedné zástupkyni z regionu). U všech je zvažována otázka přímého i nepřímého původu v pražském kamenosochařství konce 14. století. Detailní studie

obsahují formální analýzu, přehled dosavadních názorů i otázky související s hypotetickými objednateli či přímými atribucemi a kontextem umístění. Některé studie jsou vyčerpávající a obohacují dosavadní pohledy na studovaná díla (např. Pieta z Marburku), jiné jsou ovšem stručnější, což může vycházet z nedostupnosti památek (např. Pieta z Kreuzensteinu). Rozkolísanost podrobnosti zpracování soch je zřejmá. Konkrétní závěry jsou do budoucna předmětem další diskuze, nicméně pozitivní a nosná se jeví argumentace východisek soch v pražském prostředí konce 70. a 80. let 14. století v okruhu parléřovského hutního sochařství. Hodnocení chronologie je opět otázkou další komplikované diskuze. Původ v Praze, leckde doložený i materiálými analýzami (chybí Kollerova analýza Piety z Kreuzensteinu, publikovaná roku 1991, nebo Kontova analýza Piety z Petrohradu – Sladeczek 1999), je více méně přesvědčivě argumentován i se snahou zvažovat možnosti přenosu stylu do vzdálených prostředí (importy soch či přesuny kameníků). Snad jen absence zpracování Piety z Jihlavy je přece jenom chybou, neboť tím zůstala zbytečně nevyužita možnost podstatně doplnit kontext srovnání Piet z Badenu a petrohradské Ermitáže. Stejně tak by asi bylo vhodné rozpracovat i sochu z kostela sv. Barbory v Krakově nebo starší Pietu z Grazu, které se pro Kutala staly klíčovými příklady pro sledování vývoje a typologické variability krásných piet.

Uvedené výtky budiž vnímány s ohledem na značnou složitost vybraného tématu, jehož žádné zpracování si za současného stavu poznání nemůže klást nároky na vyčerpávající úplnost či uzavřenost. Diplomantka prokázala odvalu a k tématu přistoupila s vysokou odbornou erudicí. Práce je navíc psaná kultivovaným jazykem a – až na drobné výjimky – důsledně zachovává všechny standardy vědecké práce, a to včetně formy poznámkového aparátu.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou výborně či velmi dobře.

V Praze dne 7. 9. 2017

doc. PhDr. Michaela Ottová, Ph.D., vedoucí diplomové práce